

Oponentský posudek bakalářské práce Sára Maděrové

Závěrečná učňovská zkouška podle jednotného zadání – popis současného stavu ve vybraných SOU pro sluchově postižené v České republice

Sára Maděrová se ve své bakalářské práci zaměřila na závěrečnou zkoušku, kterou již šestým rokem povinně skládají všichni žáci středních škol poskytujících střední vzdělání s výučním listem. Obsah a rozsah této zkoušky by tedy měl být srovnatelný napříč všemi těmito školami, tedy i školami pro sluchově postižené. Cílem práce bylo popsat, jakou má zkouška ve skutečnosti podobu a jak je ne/přizpůsobena učňům se sluchovou vadou. Jednotná pravidla pro její realizaci u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami totiž neexistují a systém není zdaleka tak propracovaný, jako je tomu u zkoušky maturitní.

V teoretické části práce autorka stručně shrnuje možnosti učňovského vzdělávání sluchově postižených v minulosti (k tomuto přehledu by se jistě daly využít ještě další materiály a texty, ale toto téma nebylo hlavním předmětem zájmu diplomantky) a dnes (zařazuje přehledovou tabulku oborů, které jsou realizovány v současnosti).

Další teoretická kapitola je věnována vývoji závěrečné zkoušky podle jednotného zadání a její aktuální podobě. Dále pak podpůrným opatřením, která mohou školy využít pro žáky se sluchovým postižením. Zarážející je, že doporučení, kterými se mají školy řídit, jsou poměrně volně charakterizovaná a nepřesná. Umožňují tedy různé výklady a pojetí závěrečných zkoušek a školy pak, v souladu s metodikou, mohou uplatnit „vlastní osvědčené specifické přístupy“. Zejména komunikační potřeby žáků nejsou specificky vymezeny, není zcela jasné, jak by měla zkouška probíhat u žáků, pro něž je čeština druhým jazykem. Vágně se hovoří o formálních úpravách zadání (pokud se podíváme na příklad úpravy na s. 41, není text po úpravě složitější na porozumění než před úpravou?). Je však někde uvedeno, jakým způsobem se má pracovat s písemným projevem žáků a jejich „nedokonalou“ češtinou? Jak probíhá hodnocení písemné části zkoušky? Jaké postupy zde mají být uplatněny?

Praktická výzkumná část, realizovaná na třech středních odborných učilištích pro sluchově postižené, vychází z kurikulárních dokumentů (je s podivem, že jedna ze škol odmítla poskytnout školní vzdělávací program, tedy dokument, který by měl být veřejně přístupný), rozhovorů s pedagogy a vlastní observace (v případě jedné školy; chápu, že přítomnost pozorovatele může být pro zkoušeného stresující, na druhou stranu ústní závěrečné zkoušky jsou veřejné). Domnívám se, že zjištění z posledního jmenovaného postupu, nejsou v práci dostatečně viditelná.

Výsledná analýza přináší mnoho zajímavých zjištění, včetně toho, že jednotlivé školy pro sluchově postižené spolu nijak nespolupracují a nevyměňují si své zkušenosti. Jejich cílem je (nebo alespoň u dvou škol se to tak jeví), aby žáci u závěrečných zkoušek pokud možno uspěli. Metody a postupy, které k tomu vedou, nejsou však vždy zcela akceptovatelné a slučitelné s představou jednotné zkoušky. Opakovaná generování zadání zkoušek, jejich následné formální i obsahové úpravy (žádné konkrétní příklady úprav nejsou v práci uvedeny)

koncipované tak, aby odrážely možnosti, schopnosti, dovednosti a kognitivní schopnosti žáků, asi nejsou úplně přijatelné. Někde jsou dokonce žáci s vybranými úkoly seznámeni předem. Ani v této části práce není uvedeno, jak školy nakládají s písemnými pracemi žáků a jak je posuzují. Jsou písemné testy v souladu s úrovní znalostí češtiny žáků?

Komunikace v ústní části zkoušky je taktéž velmi diskutabilní. Jakým způsobem odráží způsob komunikace to, jak pedagogové a žáci komunikovali po celou dobu školní docházky? Jak se může stát, že komunikace u zkoušky selhává (v běžné výuce neselhávala)? Není to také jeden z důvodů, proč žáci nemají potřebné znalosti a dovednosti a jejich zkouška má pak nižší úroveň? Není učivo redukováno už během celého studia z důvodů užívání nevyhovujících komunikačních prostředků, které jsou obhajovány tím, že žák musí být v budoucnu schopen samostatně komunikovat se slyšící společností (rozuměj bez využití tlumočnicka atd.), aby našel adekvátní uplatnění? Nebylo by pro budoucí profesní uplatnění důležitější, aby měl adekvátní znalosti a dovednosti, srovnatelné se slyšícími absolventy učňovských škol? Nebudu se vyjadřovat k jednotlivostem, ale tyto a další otázky jsem si kladla při čtení předkládané práce.

Školy navíc zřejmě považují své postupy za vhodné a legální, když je nijak neskrývají a neváhaly je sdělit diplomantce pro účely její bakalářské práce (předpokládáme-li, že autorka vše, co jí bylo v rozhovorech sděleno, interpretovala správně).

Pokud jde o formální stránku práce, neshledala jsem žádné zásadní problémy. Text splňuje požadavky kladené na odborné texty, autorka využila dostatečné množství zdrojů, které cituje, struktura práce je přehledná, logicky uspořádaná, text je čtivý, bez závažnějších nedostatků.

Závěry práce jsou celkově spíše zarážející (nejsem si jistá, zda veřejně publikovatelné). Metodice provádění závěrečných učňovských zkoušek podle jednotného zadání na školách pro sluchově postižené by asi měla být věnována větší pozornost.

ZÁVĚR: Bakalářská práce Sary Maděrové splňuje požadavky na bakalářské práce kladené a může být dobrým podkladem k obhajobě.

NÁVRH HODNOCENÍ: VÝBORNĚ

8. 6. 2020

Mgr. Lenka Okrouhlíková, Ph.D.